



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **M. B.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. i inne

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2024 r. w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 539e § 1 k.p.k.

skargi prokuratora skierowanej na niekorzyść oskarżonego

na wyrok kasatoryjny Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 14 listopada 2023 r., sygn. akt VI Ka 708/23, uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Bolesławcu z dnia 18 lipca 2023 r., sygn. akt II K 449/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Jeleniej Górze do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

M. B. został oskarżony o to, że:

1. w dniu [...] 2021 r. w B. na stacji paliw [...] przy ul. [...] dokonał zaboru w celu przywłaszczenia paliwa oleju napędowego w ilości 89,73 litra o wartości 537,48 złotych w ten sposób, że podjechał pod dystrybutor pojazdem marki [...] z założonymi tablicami rejestracyjnymi [...], następnie nalał paliwa do pojemników znajdujących się w bagażniku pojazdu, po czym odjechał nie dokonując płatności, czym działał na szkodę [...] Paliwa Sp. z o. o., tj. o czyn z art. 278 § 1 k.k.;

2. w dniu [...] 2021 r. w B. na drodze publicznej ulicy [...], prowadził samochód marki [...] z założonymi tablicami rejestracyjnymi [...] nie stosując się do decyzji numer [...] r. z dnia [...] 2022 r. Starosty L. o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi, jednocześnie nie zastosował się do orzeczonego przez Sąd Rejonowy w B. prawomocnym wyrokiem sygn. akt [...] zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat, obowiązującego w okresie od 8 grudnia 2021 r. do 8 grudnia 2024 r., tj. o czyn z art. 180a k.k. i art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

3. w dniu [...] 2021 r. w miejscowości Ł. powiatu b. na stacji paliw [...] dokonał zaboru w celu przywłaszczenia paliwa oleju napędowego w ilości 138,01 litra o wartości 868,08 złotych, w ten sposób, że podjechał pod dystrybutor pojazdem marki [...] z założonymi tablicami rejestracyjnymi [...], zatankował do niego paliwo oraz wlał paliwo do pojemników znajdujących się w bagażniku pojazdu, po czym odjechał nie dokonując płatności, czym działał na szkodę Firmy Transportowej [xxx], tj. o czyn z art. 278 § 1 k.k.;

4. w dniu 14 grudnia 2021 r. w miejscowości Ł. powiatu b. na drodze publicznej prowadził samochód marki [...] z założonymi tablicami rejestracyjnymi [...] nie stosując się do decyzji numer [...] r. z dnia [...] 2022 r. Starosty L. o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi, jednocześnie nie zastosował się do orzeczonego przez Sąd Rejonowy w Bolesławcu prawomocnym wyrokiem sygn. akt IIK 893/20 zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat, obowiązującego w okresie od 8 grudnia 2021 r. do 8 grudnia 2024 r., tj. o czyn z art. 180a k.k. i art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w Bolesławcu, wyrokiem z dnia 18 lipca 2023 r., sygn. akt II K 449/22, orzekł następująco:

I. uznał oskarżonego M. B. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych w pkt 1 i 3 części wstępnej wyroku, tj. przestępstw z art. 278 § 1 k.k., przy przyjęciu, iż zostały dokonane w warunkach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k. i skazał go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody zobowiązując go do zapłaty na rzecz pokrzywdzonych.

- Spółki [...] sp. z o.o. z/s w G. kwoty 537,48 zł;

- Firmy Transportowej [...] w B. kwoty 868,08 zł;

III. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych w pkt 2 i 4 części wstępnej wyroku, tj. przestępstw z art. 180a k.k. i art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., przy przyjęciu, iż zostały dokonane w warunkach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k. i skazał go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

IV. na podstawie art. 42 § 1a pkt 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat;

V. na podstawie art. 85 § 1 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączył wymierzone oskarżonemu M.B. kary pozbawienia wolności opisane w pkt. I i III części dyspozytywnej wyroku i wymierzył mu karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności;

VI. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe, zaś na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych wymierzył mu opłatę w wysokości 180 zł.

Na skutek apelacji obrońcy oskarżonego, Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze, wyrokiem z dnia 14 listopada 2023 r., sygn. akt VI Ka 708/23, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Bolesławcu do ponownego rozpoznania.

Ze skargą na wyrok kasatoryjny skierowaną na niekorzyść oskarżonego wystąpił prokurator. Skarżący zarzucił naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uznanie, że w sprawie zachodzi przesłanka uzasadniająca uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Bolesławcu i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, podczas gdy w sprawie brak jest podstaw do stwierdzenia, że zaistniała konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

Podnosząc ten zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu - Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze.

W pisemnej odpowiedzi na skargę obrońca oskarżonego wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się uzasadniona.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że aktualnie obowiązujące przepisy procedury karnej (art. 437 § 1 i 2 k.p.k.) ustanawiają regułę, że sąd odwoławczy, po rozpoznaniu sprawy wydaje orzeczenie merytoryczne (utrzymujące w mocy zaskarżone orzeczenie lub zmieniające zaskarżone orzeczenie), a nie orzeczenie kasatoryjne (uchylające zaskarżone orzeczenie i przekazujące sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania). Możliwość wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym stanowi wyjątek, uzasadniony bądź procesowymi ograniczeniami swobody orzekania sądu odwoławczego, bądź też zaistnieniem takich rażących uchybień w procedowaniu sądu pierwszej instancji, które wręcz dyskwalifikują postępowanie przed sądem *a quo* jako podstawy rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz. 31).

Poza wyjątkowymi wypadkami określonymi w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., postępowanie przed instancją odwoławczą stanowi merytoryczną kontynuację postępowania rozpoznawczego przed sądem I instancji. Sąd odwoławczy nie może ograniczyć się tylko do badania zasadności i legalności zaskarżonego orzeczenia, ale – kiedy zachodzi taka potrzeba – obligowany jest podjąć działania zmierzające do konwalidacji stwierdzonych uchybień proceduralnych postępowania pierwszoinstancyjnego, a następnie – jeżeli jest to możliwe i wskazane – także błędów w zakresie ustaleń faktycznych oraz naruszeń prawa materialnego. Postąpienie określone w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. polegające na odstąpieniu od wyżej opisanego ramowego sposobu procedowania, uchylające zaskarżony wyrok oraz przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania, ma charakter wyjątkowy i może nastąpić jedynie w wypadkach, w których merytorycznemu orzekaniu przez sąd odwoławczy stoją na przeszkodzie zakazy wynikające z reguł *ne peius* (art. 454 § 1 k.p.k.), stwierdzenie przez ten sąd uchybienia o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 k.p.k.) lub konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości (zob. wyrok SN z 19.07.2023 r., I KS 17/23)

W niniejszej sprawie prawem Sądu Okręgowego dokonującego kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku przez pryzmat zarzutów apelacji obrońcy była odmienna ocena materiału dowodowego stanowiącego kanwę oskarżenia, jak również wykazanie uchybień, jakie w procesie gromadzenia i oceny materiału dowodowego dopuścił się Sąd I instancji. Przeczy to jednak pogładowi stanowiącemu podstawę rozstrzygnięcia kasatoryjnego o potrzebie przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Świadczy o tym choćby stwierdzenie, że Sąd Rejonowy „dokonał ustaleń faktycznych w zakresie sprawstwa i winy oskarżonego nie weryfikując w jakikolwiek sposób dowodów oskarżenia przez pryzmat dowodów przedstawionych przez obronę oraz dowodów wnioskowanych przez obronę”.

Zestawienie oceny poprawności procedowania Sądu Rejonowego, zaprezentowanej w zaskarżonym skargą wyroku, z udokumentowanym przebiegiem postępowania przed

Sądem I instancji, jasno wskazuje, że w ramach przewodu sądowego przeprowadzono postępowanie dowodowe, a jedynie jego zakres wymaga poszerzenia w kierunku wskazywanym przez Sąd odwoławczy, w tym także w zakresie wynikającym z wniosków dowodowych składanych przez obronę. W dalszej kolejności wymagane będzie wzajemne skonfrontowanie obu grup dowodów, tj. mogących obciążyć oskarżonego bądź przemawiać na jego korzyść. Oparcie się przez Sąd Rejonowy wyłącznie na pierwszej z wymienionych kategorii i nieprzeprowadzenie dowodów mających przekonywać o braku zawinienia nie jest postąpieniem zupełnie dyskwalifikującym całość procedowania tego Sądu.

Choć Sąd Okręgowy wskazał na poważne – w jego ocenie – niedostatki materiału dowodowego (dotyczące miejsca przebywania oskarżonego w chwili czynu, możliwości pozostawienia przez niego telefonów w kraju oraz weryfikacji danych osoby zarejestrowanej na zapisie kamer) mogące mieć znaczący wpływ na ustalenia faktyczne w zakresie rzeczywistego udziału oskarżonego w zarzuczanych mu przestępstwach, to brak było przeszkód do konwalidacji stwierdzonych uchybień na etapie postępowania odwoławczego, tzn. we własnym zakresie przez Sąd odwoławczy. Sytuacja, w której – w wyniku stwierdzonych niedociągnięć w sferze kompletowania i oceny materiału dowodowego przez sąd *meriti* – ciężar prowadzenia postępowania dowodowego przesunięty zostaje na sąd drugiej instancji nie wskazuje jeszcze, że nieodzowne jest przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości, stanowiące jedną z przesłanek orzeczenia kasatoryjnego (art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k.). Stanowisko to zachowuje aktualność także w przypadkach, w których zakres i czasochłonność postępowania dowodowego, które wymaga przeprowadzenia w instancji odwoławczej, mogą być znaczące. Bez znaczenia jest przy tym waga tych dowodów dla określenia podstawy faktycznej orzeczenia, mogąca notabene zostać na tym etapie sprawy oceniona jedynie hipotetycznie.

Stwierdzenie, że w sprawie nie została spełniona przesłanka wyroku kasatoryjnego wskazana w art. 437 § 2 *in fine* k.p.k., uzasadniało uchylenie – na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. – zaskarżonego skargą wyroku i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi *ad quem* do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy uwzględni wyżej sformułowane wskazania Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.).

Z tych wszystkich względów należało orzec jak w części dyspozytywnej wyroku.

[J.J.]

[ał]

